

TRUHLIVÁ BUDOUCNOST kyne alpismu v Horních Rakousích a snad v celém soustátí předlitavském, uskuteční-li se návrh nejmenovaného, ale váženého prý zemského poslance hornorakouského. aby alpským úrazům bylo čeleno zákonem (zda zemským či říšským se nepraví). Návrh zákona vychází ze základní myšlenky, že se turistům zakazuje v Alpách se zabíjeli, resp. o zabití se pokoušeti. Všechny těžké výstupy budou zakázány, hospodáři a hospodyně na chatách budou vyzbrojeni pravomocí obdobnou železničním zřízencům a jich povinností bude, odvraceti výpravy od směrů nebezpečných, případně i s použitím moci donucovací, k čemuž mohou přivolati nejbližšího obecního starostu. Nástupy budou policejně hlídány, turisté pak, kteří budou usvědčeni, že tajně provedli těžkou turu byt i s úplným zdarem, podlehnou přísným trestům, zvláště zostřeným tehdy, jestliže sebou vzali dámy. Bude-li do rozpočtu dána zvláštní položka na výcvik policejních kamzíků, není ještě rozhodnuto.

Spolkové zprávy.

PRVNÍ SPOLEČENSKÝ VEČER odboru bude v pondělí dne 27. října v přednáškovém sále Obecního domu. Začátek o 1/8. hod. večer. Večer ten je věnován přátelské schůzce letních hostů jezerských, kranskogorských, bledských a ostatních Čechů navštěvujících slovinské Alpy, vzpomínkám a rozhovorům. Chystá se též vysoce zajímavá přednáška jednoho z nejčinnějších našich horolezců, dojdouli v čas objednané diapositivy. K večeru budou připraveny nové serie fotografických pohledových listků.

DRUHÝ VEČER ODBORU bude v sobotu dne 29. listopadu rovněž v Obecním domě. Na programu přednáška dra. Viktora Dvorského: „V horách Nového Srbska“ s projekcí původních snímků.

NOVÍ ČLENOVÉ. J. Pacovský, soudní rada v Berouně. Prof. dr. Procházka. Prof. J. Králík v Lounech. Školní rada K. Kučera. Stavební rada Sýkora. Vrch. inž. Pavloušek. Cís. rada J. Kettner. JUC. D. Kruis. Ing. St. V. Reneš.

OBSAH 1. ČÍSLA: Dvorský, Nově přístupná pohoří na poloostrově Balkánském. — Čermák, Západní stěnou na Viš. — Nešléští na Skutě. — Dr. R., Z ledovcové tury ve Štubajských Alpách. — Zprávy: Ze slovanských Alp a Přímoří. — Literatura. Různé zprávy. — Spolkové zprávy.

Vydává Český odbor slovinského alpského družstva redakcí Dra B. Frantý a Dra V. Dvorského. — Knihtiskárna Karla Reyla nást. Marie Reylová, Praha III.

ALPSKÝ VĚSTNÍK

ORGÁN ČESKÉHO ODBORU SLOVINSKÉHO ALPSKÉHO DRUŽSTVA
ROČNÍK XVI. 1914. ČÍSLO 2.

Dr. JIŘÍ ČERMÁK:

Západní stěnou na Viš.

(Pokračování.)

Chvilu po té již sestupujeme na římsu, probíhající napříč od sedla do západní stěny: sněhy a ssutky se střídají, a jdeme vesele až na kraj za skalní pilíř. — Tu však čeká nemilé překvapení — dlouhý, strmý sestup do sněhového koutu, tuze veliká ztráta výšky, tím bolestnější, že vidíme protější svah koutu, kde nás čeká zase stejně vysoký, strmý výstup na vrchol pilíře, na němž křečovitě vrostlé do skalních spár drží se tři podivně znetvořené a zakrslé modřiny.

S pilíře rozvíral se krásný výhled do hluboké kotliny Zaoltarji a na protější úžasné stěny Brdy a Montáže (Špiku nad Policami), i celého hřebene mezi Brdou a sedlem Špranji, který důstojně se řadí oběma předchozím po bok vzhledem svých kolmých srázů, lemovaných sněhy.

Nezdrželi jsme se dlouho na pilíři; zachmuřená obloha začala se vyjasňovati a skrz oblaky prosvítilo na krátko i slunce, pustili jsme se tedy s chutí po úzkém hřebenu pilíře do stěny. Stěnu rozčleňuje na dohled celá souběžná soustava říms; sledujeme střídavě v pravo i v levo jejich spádná, úzká ssutkoviště a sněhové pruhy, hledající vždy nejsnazší přechod k vyššímu patru říms. Místy souvislost říms přerušena nevysokými, ale strmými skalními stupni, nikde však nestaví se v cestu nepřekonatelné překážky. Konečně, již hezky vysoko, když skály začínají stoupati příliš strmě vzhůru, zabojujeme v levo do strmého zákoutí pod obrovskou, žlutou, silně překloušenou stěnou. Podél ní táhne se několika skoky srázné zákoutí do výše, sledováno s té strany, kde stojíme, slibným skalním svahem.

Slunce již dávno zase přestalo svítit; šedavé, řídké mlhy nás zahalily a usazovaly na našich oděvech drobné kapky vodní, Nezdržovali jsme se tedy dlouho — z obav před deštěm — zaměnili jsme pouze

kované boty za lezecké střevice a spojení lanem (Komac, Dr. V. Prachenský, p. Stüdl, jako první partie, Oizinger se mnou jako druhá) pustili jsme se bez váhání do lezecké práce. Šplhání střežovitě skloněnou, rozrytou skalou bylo půvabné, milé a bez valných obtíží vedlo téměř přímo vzhůru s nepatrnými jen úchytkami od nejkratšího směru. Jen dvě místa byla poněkud obtížnější; jakýs strmý, ač nevysoký komín a o něco výše krátký, kolmý stupeň vyžadoval vynaložení značnější dávky lezeckého umění. V místech těch také náhodou uvolněný kámen zranil dra Prachenského do krve na prstech pravé ruky; aby společník náš nemusil vlastní krví značkovat cestu až k vrcholu, zastavili jsme se u nejbližšího sněhu a zamezili krvácení náplastí.

Jsmo již hezky vysoko ve stěně. Nad námi nad srázným sněhovým kuzelem klene se skalní zákoutí, zakončené branou, která proráží úzkou stěnu hory dosti hluboko pod hřebenem. S obou stran Okna stoupají skály stále ostřeji a strměji k hřebeni a jeho bizarním věžím. Ježto sníh je příliš strmý, volíme raději ještě okliku skalami. Ale zde již lezení je i ostřejší i exponovanější; úzký komín přivádí nás na lesný hřbítek, připínající se k skalnímu massivu, a zvětřalý tak, že jednotlivé kameny, po nichž se dále ubíráme, jsou jen vrátky na sebe nakupeny a každým krokem hrozí sřítití se dolů do Zaohtarji, ztájených pod námi v bezednu mlh a mračen. Ještě nepřijemný travers nad bezedným jakýmsi komínem a stanuli jsme při horním okraji sněhu na úzkém vrcholu jakéhos piliře.

Vzhledem k nastávající cestě sněhem měnili jsme zde krpce za kované boty. Ale prostoru bylo k dílu tomu tak málo, že jsme musili bedlivě dávat pozor, aby neposedná obuv snad v nestřeženém okamžiku nepustila se obrovskými skoky do údolí. Poněvadž jedna z mých bot byla v tlumoku Oizingrově, a ten seděl daleko ode mne, měl jsem znamenité potíže, než jsem se mohl obouti, jak potřeba kázala. Zatím Komac s první partií pustil se na horním okraji srázného sněhoviště, při skále, pod Okno. Čekal jsem s Oizingrem až přejdou dosti daleko, abychom je ve vyšlapaných již stopách snáže dostihli, a držel jsem v ruce jeden z fotografických aparátů Dr. P., abych zvěčnil zajímavý kousek cesty na citlivé ploše filmu. A štěstí mi přálo: zmačkl jsem závěrku objektivu právě v týž okamžik, kdy Dr. P. se probořil do sněhu až po pás.

Když jsme s Oizingrem opustili piliř a vstoupili na sníh, zpozorovali jsme s malou radostí, že drobné mžení, které skrápělo již po delší dobu náš šat, mění se v sněžení. Prvou partií dostihli jsme v plné práci pod Oknem, kde strmým, vratkým skalím a ssutí drala se usi-

lovně vzhůru, bez ohledu na padající sníh a panující mráz, jenž spojen s víchrem, vanoucím z otevřeného jícnu Okna, pronikal až do kostí. Přemrzlé ruce ztrácely cit, zvlhlé a zmrzlé lano bylo nepoddajné jako drát, a lezení vratkým, zarudlým terrainem, haleným místy novým sněhem, měnilo požitek poslední části výstupu do Okna skoro v utrpení.

Na štěstí, jakmile pronikli jsme Oknem na jihovýchodní úbočí hory a pohodlnou římsou zabočili do závětrí, byl konec nepřijemnostem a blahý pocit tepla nás ovanul a přiměl k příjemnému oddechu. S chutí pouštlíme se do zásob, kterých naše tlumoky chovaly právě dosti, a jistě dlouho ani před tím ani potom nikomu z nás nechuťnalo tak, jako oně chvíle v závětrí na vzdušné římse s výhledem přes Kaštrun k zasněženým pláním Kaninským. A když k dovršení blaha vysvitlo slunce a hrálo nás svými paprsky, mohli jsme si přát ještě více?

Byli jsme nyní rádi, že přes nepříznivé počasí provedli jsme se zdarem, byť ne původně zamýšlenou, přece jen pěknou turu. V severní stěně Víše by nám bylo bývalo v sněhové vánici a mrazivém víchru mnohem hůře.

Další cesta zvětřalým skalím a ssutí krytými stupni k vrcholu byla snadná. Lano odložili jsme brzy jako zbytečnou obtíž a stoupali jsme jednak úbočím hřebene, jednak po hřebenu samém až k nejvyššímu bodu. (1 hod. odpol.)

Na vrcholu Víše radili jsme se, kudy sestoupiti. Oizinger žádal, abychom jej propustili, že seběhne Zadní Špranjou (Mosesscharte) do Zajzery. Nás sváděto jeho prohlášení k úvahám, není-li lépe zpět spolu s ním do Zajzery, než sestupovat do Rablského údolí. Konečně však přece, z ohledu na to, že Oizinger spěchá, a my bychom jej přece jen zdržovali, zůstali jsme při směru Findeneggova chata — Rabl. Sestup upravenou stezkou s Víše neměl již zvláštních zajímavostí; cesta, ač místy byla ještě pod sněhem, byla dobře schůdná. Za necelou hodinu byli jsme na chatě. Osvěživše svoje síly různými dary božími, jimiž chata zásobena, nastoupili jsme o 3. hod. odpolední sestup, který, díky vydatnému lijáku, nulčímú chtěj nechťej ke spěchu, jsme provedli tak rychle, že již o 5:15 jsme byli v Rablu, v 7 v Trbří na večeri a večerním vlakem (8 h) zase v družné společnosti u dlouhého stolu v kranskojorském „Razoru," kde v teple se na ony chvíle mrazu a utrpení v Okně Víše, prožité sotva před 10 hodinami, vzpomínalo jen s potěšením jako na věc dávno minulou.

▽ ▽ ▽

Biologie v Alpách.

III. Vlivy světelné.

(Pokračování.)

S vělo sluneční, jsouc zřídlem energie potřebné ku štěpení kyseliny uhličité do vzduchu, z níž získávají tím rostliny uhlík nutný ku sestrojení uhlohydrátů čili k zavedení přeměny látkové, udržující život jejich, označuje se proto do jisté míry jako potrava rostliny.

O potravě však víme, že má nesmírný vliv na odlišování a vytvoření tvarů živých těl vůbec. Možno právem tvrditi, že celé odlišení rostlinstva od zvířat, všechny ty veliké, ano zdánlivě nepřekročitelné rozdíly ve tvaru a výkonech obou těchto říší živého zakládají se na různé jich potravě a různém způsobu opatřování potravy.

Zvířata i rostliny živí se vlastně roztoky živin, ale již tu je rozdíl: rostliny přijímají potravu rozpuštěnou, jak se v půdě nachází, zvířata přijímají potravu pevnou, sama ji ve svém těle rozpouštějí. Rostliny nacházejí všechny své živiny hotové a připravené v bezprostředním okolí svého celého těla, většinou zvířata jest teprve pevnou potravu hledati a nalezenou zaváděti do nitra svého. Další rozdíl je v tom, že rostliny živí se látkami neústrojnými, zvířata ústrojnými. Tyto rozdíly platí ovšem jen o extrémních představitelích obou říší: obratlovcích a rostlinách zelených, ale tyto řady živoků právě představují vrcholné body rozlišení obou směrů. Chceme-li však stanoviti povšechný rozdíl mezi rostlinou a zvířetem, rozdíl platný pro všechny živoky, poznáváme, že spočívá jedině v rozdílné jakosti potravy a tím dospíváme ku kořenu, z něhož asi jistě vyrostly i ostatní rozdíly tvarů a výkonů. Okolnost tato je velmi pozoruhodná, poněvadž jeví, že kořen odlišování tvarového jest hledati zrovna tak jako kořen života vůbec v dějích fysikálně-lučebných.

Tázeme-li se, jak mohl rozdíl v jakosti potravy býti příčinou dalekosáhlého rozlišení zvířat a rostlin, dostává se nám v podstatě následujících odpovědí.

Oba druhy živoků přijímají roztoky živné a proto přijímání musí se dít dle fysikálních zákonů osmosy a diffuse, tudíž povrchem příslušných ústrojů. Ale tu hned vstupuje v platnost zásadní rozdíl, jevíci se v stavbě obou říší. Rostlina nachází hotovou potravu všude kolem sebe i přijímá ji celým svým zevním povrchem; zvíře nachází potravu neholovou

i zavádí ji nejprve do svého nitra, kde ji teprve zpracuje a přijímá pak svým vnitřním povrchem. Tento rozdíl v umístění výživných ploch, jehož příčinou je různá jakost potravy, vede pak v důsledcích svých k dalekosáhlým úpravám celé stavby tělesné, i uložení ústrojů i zevní stavba těla jsou mu přizpůsobeny. U rostlin nacházíme proto tělo celistvé, plošné, rozvětvené, u zvířat duté, soustředěné. Je ovšem samozřejmo, že to vše i při vývinu již padá do očí. Prvá stadia vývinu, kdy jde o pouhé rozmnožování živé hmoty, jsou stejná u rostliny i zvířete. Ale záhy dostavuje se hluboký rozdíl. U rostliny nastává vývin plošný s povrchním zrůžňováním na základě vzrůstu místě zvýšeného, což má v zápětí vyrůstání výčnělů na venek, vychlipování v podobě zárodečných listů, kořenu atd. U zvířete naopak tvoří zárodek kouli dutou, jejíž odlišování nastává vchlipováním stěny do nitra čímž se vyvíjí prvotná dutina tělní s ústy, která pak dalším vchlipováním a řasnatěním se rozvětluje a zvětšuje. U rostliny zvětšuje se povrch zevní, u zvířete povrch vnitřní. Proto rostliny mají pravidelně velký objem, bohaté rozvětvení, velký plošný vývin; zvířata naopak zaživací dutiny rozvětvené a prostorné a pomocné ústrojí k opatřování výživy a jejímu spracování. Proto dále rostliny pravidlem jsou nepohyblivé, zvířata však čile pohyblivá.

Je zřejmo, že rozdíl mezi zvířetem a rostlinou lze pochopiti jedině přihlížením k mohutnému utvařovacímu významu funkcionálního přizpůsobení, principu, na který s takovým úspěchem poukázal Roux.

Ježto uhlík je nezbytnou součástí potravy rostlinné, jsa podmínkou jejího života, a rostlina dovede jej získati toliko za pomoci světla slunečního, je zřejmo, že stopy vlivu tohoto činitele v organizaci rostlin musejí býti velmi zřejmé. Vskutku světlo nejen vede ku vzniku nových forem, ale zdržuje i vzrůst, nejen vytváří nové orgány, ale působí i selekci druhů rostlinných a má tudíž značný vliv na fysionomii krajiny.

Přijímání uhlíku děje se za účastenství zeleného barviva rostlin tak zv. chlorofyllu, uloženého ve zvláštních útvech v buňkách rostlinných. Chlorofyll zachycuje neznámým dosud způsobem energii záření slunečního a mění ji v energii chemickou, která se ukládá v uhlohydrátech sloužících výživě. Na nižších stupních vývinu má každá buňka svůj chlorofyllový aparát, jak vidíme ku př. u řas zelených. Na vyšších přiděluje se činnost pohlcování uhlíku určitým tkáním hlavně listovým a zde již nabývá chlorofyll významu činitele utvařovacího. Ježto jde o pohlcování uhlíku z atmosféry vzduchové a o pohlcování

sluneční energie, je zřejmo, že nulností jest co největší zvětšení plochy, kterou se to děje. Účín vidíme v bohatém rozvětvení rostliny a ve vytvoření hojného počtu listů. Tvrdí se, že plochý tvar listů je účinem vlivu světelného a rovněž i flouštky jeho. Chlorofyllu je totiž zapotřebí pouze v povrchních vrstvách listu, kde se právě světlo pohlcuje, neboť do hlubších vrstev již neproniká. Proto stínové rostliny mají listy tenké, světelné naopak tlusté. Zejména lze se o tom přesvědčiti u lišejníků, jež jsou společenstvím zelených řas a plisní; řasy jsou vždy na povrchu uloženy.

Rovněž velikost plochy listové je určena světlem. Týž druh, rostle-li ve stínu, má listy veliké, temně zbarvené — chlorofyllová zrna v listu staví se k spoře dopadajícímu světlu nejširší plochou, aby co nejvíce světla pohltila, list zvětšuje svou plochu, aby co nejvíce světla naň mohlo dopadnouti; rostle-li na výslunni má naopak listy menší a málo zelené — chlorofyllová zrna staví se úzkou svou plochou do směru dopadajícího světla a velká plocha listová by byla zbytečná, dopadát i tak na list světla až příliš mnoho. I u téže rostliny lze pozorovati uvedený rozdíl, rostle-li výhodně, ku př. na okraji lesa, částí v slunci, částí ve stínu okrajních křovin. Věnujte v Alpách pozornost oslruzinám — přesvědčíte se!

(Pokračování.)

ZDENĚK FRANKENBERGER:

Dinara.

Krátký vlak dalmatské dráhy Splitsko-Kninské lině vlek se po svazích předhor Dinarských Alp, zvolna nás přibližuje k východní naší tury na Dinaru, ke Kninu. Slušný nocleh v hotelu „Knin“ připravil nás znamenitě na útrapy příštích dnů a ráno 5. srpna vidělo nás již čile šlapatí nudnou silnici od Kninu k Jurič-stanu. Teprve od místa, kde podél silnice teče krásný potok Krčič, jest krajina vábnější, široké Kninsko polje mizí a my ocitáme se v úzkém údolí sevřeném holými nebo jen spoře porostlými stráněmi krasového vápence. Mijíme krásný vodopád vrhající svou vodu s výše asi 30 m do hloubky a zdvihající mohutný sloup vodního prachu a v poledne rozbíjíme svůj tábor na břehu potoka. Zapraskala vaňa, ohřívající naše konzervy, na polním vařiči brzo byla hotova výborná polévka a krátký

odpočinek výborně posloužil našim nohám, kterým nesvědčila příliš chůze v kovaných botách po silnici, jež jest sice ideálem pro automobilisty, ale pro turistu je pravým utrpením.

Do chvíli další chůze dohánění Bosňáka, jež se klátí se svým malým konikem mizícím pod nákladem nejrůznějších záhadných věcí a v hovoru s ním došli jsme konečně k Jurič-stanu, kde odbočuje cesta na Dinaru. Na speciální mapě generálního štábu (a odtud patrně též v průvodci „Moře Adriatické“) jest udána Mahnića draga jako nejvhodnější stezka vedoucí až na vrchol Dinary a proto také my chtěli jsme se po ní pustiti; ale jakýsi starý Srb na náš dotaz nám sdělil, že Mahnića draga vůbec na Dinaru nevede, nýbrž tvoří pouze hranici okresů a ukázal nám jinou cestu, která zatáčí na svahy severně od vrcholu Dinary a pak po hřebenu vede na vrchol. Naplnivše tedy své polní lahve vodou stoupali jsme touto stezkou, již zde pyšně nazývají „konjski put“, ale po které by náš kuň sotva se daleko dostal. Štěrka na ní nasypáný ujíždí stále pod nohama, tak že často volíme raději šplhání skalami vedle cesty.

Úplně skoro vysileni únavou a horkem dorazili jsme večer ke dvěma stavením, v nichž doufali jsme nalézt nocleh; ale zavřené dvěře nedovolily nám vstoup dovnitř a tak utábořili jsme se mezi čtyřmi zděmi jakési úplně rozbořené boudy, kde bylo alespoň poněkud chráněné místo pro oheň a lihový vařič. Jelikož naše zásoba vody byla vyčerpána, odebrali jsme se s rendlíkem našeho vařiče a všemi svými nádobami k blízkému bunaru, jehož kalnou, zajímavým planktonem se honosící vodu jsme cedili kapesním šátkem a pak z opatrnosti na vařiči převařili. Její žlutá barva, připomínající Vltavu po velkém dešti a bahnitý zápach nelákaly sice příliš k pití, ale s šumivým bombonem skýtala zcela dobrý nápoj a polévka zdála se nám něčím nevyrovnatelným.

Opatřivše se co nejlépe proti nočnímu chladu ulehli jsme ke spánku. Nebe bylo poseto hvězdami a po půlnoci vyšel nad majestátní, nad námi čnějící holý břeben Dinary úzký srpek měsíce. Byla to skvostná noc, jedna z oněch tichých, mírných nocí, jaké zažijeme jen v horách, povýšení nad všechny ony marnosti a hlouposti, které jsme zanechali hluboko tam dole a do kterých — bohužel — musíme se zase brzo vrátit. . . .

Časně ráno vydali jsme se opět výše. Pro značnou indisposici kollegy Obenbergera, kterou marně se snažil zahnat aspirinem, nepostupujeme příliš rychle, a tak začíná již slunce silně páliť do našich hlav, aniž jsme se příliš přiblížili k sedlu na severní straně, kde cesta na Dinaru obrací se po hřebenu. Když jsme konečně zaslechli kdesi

vysoko nad námi bečení ovcí, navrhl jsem, aby přítel Obenberger šel zcela zvolna vzhůru a sám jsem rychle stoupal napřed, abych nalezl pastýře a vyptal se jich na nějakou kratší cestu. Štěstí mi přálo. Byli tam tři muži, jeden starý a dva mladší, z nichž jeden hrál na krátkou píšťalu, kdežto druzí křikem a velice obratným házením kamením ovládali ohromné, po skalách rozběhlé stádo ovcí. Žádal jsem je, aby nám ukázali cestu k nějaké vodě nebo ke sněhu. Byli ochotni ukázat nám hromadu sněhu, ale jen s tou podmínkou, když půjdu nejprve s nimi a pomohu jim zahnatí ovce k bunaru. Nezbylo mi než přistoupiti na tuto podmínku, a tak zahrál jsem si na čabana a lezl po skalách za zaběhlými kusy stáda, což ovšem nijak nepřispělo k zmenšení mé bezloho již hrozně žizně. Konečně došli jsme k bunaru, kam byla se již dostavila též dvě jiná stáda a za chvíli již rozléhalo se kolem „lobrč“! „lobrč“! asi osmi divoce vyhlízejících čabanů, ženoucích ovce do vody. Byl jsem již tak zmořen žízni a rychlou cestou sem vzhůru, že jsem neodolal a vypil dva kališky blátivé, úplně neprůhledné vody, přidav k ní dříve něco čistého lihu a šumivý bonbon.

Pak na vybidnutí pastýře vykročil jsem s ním jižním směrem vodorovně po svahu. S jednoho vyvýšeného místa spatřili jsme pod námi mého přítele, kterému se zatím bylo poněkud ulevilo a počkavše na něho, vydali jsme se zase dál. Tu překvapila nás otázka našeho průvodce, co prý mu dáme, když nás napojí? Huculský pastýř v pohoří Czarnohory nikdy by se tak neptal, ten pokládá peněžitou odměnu za urážku, ale tento zde zcela spokojeně souhlasil, když jsme mu slíbili peníze. Ostatně byli bychom dali dojistá rádi i značnější část své neveliké hotovosti za tu krásnou, větve a listím opatrně zakrytou hromadu sněhu, k níž nás náš vůdce zavedl a z níž vyloupnutý balvan sněhu měnil se ve vařiči rychle v chladnou vodu, jejíž celé proudy lili jsme do sebe. Když nám pak náš čaban ukázal ještě, kudy se můžeme snadno dostat na vrchol Dinary, aniž se musíme vraceti na severní sedlo, dali jsme mu slíbenou odměnu a oddali se na chvíli odpočinku.

Z toho byli jsme však náhle vyrušení hlasitým výkřikem, který se nad námi ozval. Tam stál na skalním výčnělku jiný čaban a spustil na nás, že prý jsme mu odkryli sněž a že mu za to musíme zaplatit. Chvilí jsme s ním rozmlouvali, nespořice nijak nadávkami, ale konečně, majíce v paměti jejich neobyčejnou obratnost v házení a hledíce k velice výhodné posici našeho nepřitele, zavolali jsme jej dolů a ještě jednou důkladně mu vynadavše dali jsme mu šesták a poslali ho pryč. Tato epizoda odňala nám chuť děle zde prodlévat, neboť jsme pojali opráv-

něné podezření, že by se tu asi vyslídali v krátké době pastýři celé Dinary a každý by tvrdil, že je to jeho sněž, i vydali jsme se vzhůru do skal nad námi se tyčících. Zkrasovatělý vápenec skytal velice dobré stupy i záchyty a schodovitý tvar skal ulehčoval nám značně výstup, tak že bezve všeho nebezpečí měli jsme k polednímu nejhorší kus za sebou; ostatek vedl již pohodlným — místy ovšem v ostré, obuv drásající škrapy proměněným — terénu na vrchol (1831 m), na kterém jsme asi ve $\frac{1}{4}$ stanuli.

Podle původního plánu měli jsme se odtud obrátiti na sever k jeskyni zakreslené na speciální mapě a tam alespoň jednu noc přečkáti a prozkoumati zde zoologicky okolí. Ale nyní vzdali jsme se tohoto úmyslu a rozhodli se pro sestup toutéž cestou, kterou jsme se dostali sem. Mluvilo pro to více důvodů: předně stav kolegy Obenbergera, jenž rozhodně nedovoloval zůstatí přes noc v těchto výškách, kde v noci je veliká zima a ve dne úmorné vedro, dále nedostatek vody a konečně i to, že očekávané zde sbírání bylo více než chudé. A tak pokochavše se ještě pohledem na krásné obkličující nás břehy horské, jimž na jihovýchodě dominoval ve slunečních paprscích se koupající Troglav (1913 m), nastoupili jsme zase zpětný pochod, který šel nám ovšem mnohem rychleji nežli výstup. Když jsme se dostali z terénu skalnatého zase do míst, kde svah nebyl tak příkrý, brali jsme mnohá místa klusem, tak že asi v půl čtvrté stanuli jsme opět již na břehu Krčice, jehož lesknoucí se hladina posílala nám už nahore nej-laskavější pozdravy. Osvěžili jsme se také koupelí v jeho chladných vodách, a jako znovuzrození brali jsme se opět silnicí ke Kninu, proklínající společně autobus, který přejel kolem nás právě v okamžiku, kdy v obleku Adamově oddávali jsme se požitku chladné vody, tak že bylo naprosto vyloučeno, abychom jej zastavili a dali se dovézti do Kninu. Tím se také stalo, že jsme došli do hotelu „Knin“ v půl desáté večer v podobě dvou polomrtvých, lině nohy vlekoucích postav, jež se ihned převálily do postelí, a při znovu a znovu naplňovaných sklenicích červeného dalmatského vína zapomínaly na minulou strastí.
(Dokončení.)

▽ ▽ ▽

J. SCHEINER:

Hotel Prisojnik.

Trrrrr....." řinčí mi zrovna do ucha budík. Půl třetí ráno. Strhnu zapřísáhlého rušitele nočního klidu pod peřinu a škrtním jej co sily stačí. Kde pak, řinčí dále, jsa bezpochyby štván utkvělou myšlenkou, že je v ústavě hluchoněmých a že musí zburcovat všechny

chovance. Konečně; něco v něm prasklo, a ztichl. „To je dost, že's to konečně zatáhl“, bručí z druhé postele dr. Čermák, odhazuje pokrývku a navlékaje boty. Má totiž krásný zvyk, že večer před turou se celý oblékne, ráno pak navlékne jen boty, vezme tlumok a sekerku — a teď stojí a dívá se na vás, jak se o překoť oblékáte. Je to hrozně příjemné, někdy máte chuť nejbližší věc po něm hodit.

Dnes také: natáhl boty, oblékl tlumok — a koukal. Poslal jsem ho do druhého pokoje, odkud zatím bylo slyšeti šplýchání vody: dr. Obešlo prováděl tam svou obvyklou ranní masáž. Díky intervenci Čermákově odhodlal se ji dnes značně omezit — a za 1/4 hodiny stáli jsme všichni tři dole před „Razorem“. Byly právě 3 hod. ráno (11. srpna) citelně chladno a rosa. Vyhrnuli jsme límce u kabátu, pikl pod paždi, a ruce hluboko v kapsách zastrčeny, kráčíme rychlým krokem vzhůru Pišnici.

Nebe plné hvězd, citelná zima a velká ranní rosa, slibovaly dobrý den. Výstup severní stěnou znal z nás tři pouze dr. Čermák, dělal jej asi před 10 roky s vůdcem Tožbarem i doufal, že cestu najde. Měli jsme vše co tura taková vyžaduje, krpce, asi 50 m lana, dosti skob, železka na trávníky, a hlavně pak odpočaté ruce a nohy. Zvolna se rozednívalo. Stoupali jsme směrem k Vršci, leč záhy odbočujeme v levo do údolí Suhé Pišnice. V 5 hod. stojíme již na velkém sněhovém poli v závěru Suhé Pišnice a za námi Mojstrovka hoří v rudé záři vycházejícího slunce.

Malý odpočinek, při němž se radíme o nástupu. Z prvu jsme chtěli přímo vzhůru komínkem, který se táhl až nad vodopád, padající s ohromné výšky na sněhové pole, nad nímž jest několik osamělých modřínů. Ale v čas jsme toho nechali — a bylo také dobře; shora pak jsme viděli, že komín končí v plotnách skoro kolmých. Čermák s dr. Dvorským a s Tožbarem tehdy přešli v levo ze sněhu na piliř porostlý klečí, po něm vzhůru, a pak po vraťkých římsách v pravo se značnou ztrátou výšky k oněm modřínkům. Byla ještě jedna cesta — hned v pravo od vodopádu; zde před rokem převedl Čermáka, dra. Frantu a K. Hlavu Komac při túře k Oknu Prisojnika — ale Komac dnes zde nebyl a „cesta visí“, jak řekl Čermák, „přiliš ve vzduchu“, jdeme tedy v levo po sněhu vzhůru do koutu na malé plotny, přes něž doufáme dostat se na piliř s kosodřevinou. Plotny měly hojnost záchyťů — i jsme za nedlouho na piliři. Odtud po kamzičí stezce v pravo, a pak přímo vzhůru po kolmé stěně porostlé klečí. Těch 30 metrů, co šplhání trvalo, vzalo nám důkladně potu. Konečně přicházíme na schůdnější místo a po hlinitém břehu spouštíme se do široké rokle,

táhnoucí se až ke kolmým stěnám v levo od vodopádu. Nějakou dobu jdeme vzhůru, ale pak vylézáme na její pravý břeh, porostlý kosodřevinou a spadající kolmou stěnou dolů na sníh. Břeh se ponenáhle úžil v ostrý hřebínek, s roklí v pravo i v levo. Viděli jsme již, že na cestu Tožbarovu, která byla nad námi vysoko na stěnách za roklí a daleko v levo, se již nedostaneme. Co teď? Pokud jsme dohlédli, přijdeme ještě pod stěny a zde se zdálo, že za kulisou vodopádu přelezeme nějak již na pravo. Tedy dále. Ale tato naděje nás sklámala, za kulisou byly kolmé stěny, kudy nebylo možno naprosto přejíti. Náš hřebínek končil u stěn a rokle, kterou jsme přišli, zdvihala se zde skoro až k němu. Bylo již 8 hod. ráno. Svolali jsme válečnou poradu. Prohlížíme bedlivě stěny. V pravo byla cesta nemožná, ale v levo se zdálo, že za závěrem rokle vystupuje komín. Navlékám krpce, navazuji se na lano a pokouším se podle stěny přelézti přes roklí ke komínu. Do rokle to šlo, ale dále jsem se nedostal. Čermák tedy jde na pomoc — a skutečně se mu podaří výše u stěny roklí přejíti a dostati se pod komín. Za malou chvíli stojíme u něho také my dva. Komín zdál se býti schůdný, jeho konec se ztrácel kdesi vysoko ve skalách. Čermák se pustil na výzvědy. Drý to půjde, ač těžko; upravujeme tedy svou lezeckou toaletu: zapínáme pevně kabát a kapsy, navazujeme provaz a utahujeme krpce, totiž vlastně jen Čermák a já. Obešlo zatím při podrobné prohlídce tlumoku shledává, že nechal svoje scarpetti doma. S resignací navléká tedy na nohy všechny své rezervní punčochy, Čermák jde první, pak Obešlo a na konci lana já, maje velice příjemnou povinnost transportovati všechny tři tlumoky a sekerky. Dočátek byl zcela krásný, po velkých stupních šplhali jsme snadno vzhůru, ale po chvíli se komín zužuje, mění se v těsnou, hladkou štěrbinu vedoucí kolmo vzhůru. Konce jsme nedohlédli. (Pokračování.)

▽ ▽ ▽

Ze slovanských Alp a Přimoří.

PRŮVODCE PO SLOVINSKÉ ČÁSTI KORUTAN vydati hodlá korutanský odbor S. P. D. Ex.

ZOISOVA CHATA na Kokerském sedle byla vyloupena neznámým návštěvníkem. Odcizena byla jedna ložní přikrývka a něco zásob, poškozeny vnější dvěře chaty. Celková škoda obnáší 60—80 K.

NA PODNIKY V SLOVINSKÝCH ALPÁCH byly valnou hromadou D. O. A. V. pro rok 1914 opět povoleny jednotlivým sekcím značné obnosy, a to sekci Celjské 2.500 M. na rozšíření Korošice, sekcím Celjské a Mariborské na novostavbu v Logarském údolí 10.000 M., sekci Kraňské 1.200 M. na rozšíření Vossovy chaty a 500 M. na cestu od Luknje na Triglav. Posléze sám ústřední výbor si vyhradil 20.000 M. na stavbu chaty v triglavském Sedmijezeří. Tedy úhrnem 34.200 M.

NA VRTAČE přihodilo se letos po dvakrátě turistické neštěstí. První případ 31. srpna, kdy turistka Vykoukalova (ne však členka našeho odboru) pátrajíc po spadlém lumoku zašla do míst, z nichž nemohla se dostat zpět, měl šťastný konec. Po třech dnech a dvou nocích, které ztrávila ve skalách, byla vyprostěna záchranou expedicí. Hůře se vedlo korutanskému turistovi Widaufovi, který chtěl 26. října proniknouti severní stěnou Vrtáče a sřít se. Mrtvola byla po dvou dnech nalezena. V obou případech šli postižení turisté úplně sami, před čímž dlužno opětně a opětně varovali. Hrdé „Alleingehen“ zaplatil nedávno živolem i znamenitý německý lezec Preuss, který býval kladen za vzor bezpečnosti a o němž Blodig psal, že na těžké tuře je mu lépe, leze-li sám než má-li nějakého druha.

ZE ZAJZERY. V Ovčevsi postavili Němci úhledný hotel »Seissera« na konci vesnice na vyvýšenině poskytující krásný výhled jak do údolí Kanalského, tak Zajzerského. V létě bývá hotel přeplněn turisty přechodními i stálými hosty. Že příliv německých hostů v Ovčevsi při ubohých poměrech národnostních v celém Kanalském údolí, nebude mít než zhoubný vliv na živořící tam živel slovinský, je samozřejmo. — Německá chata ochranná v Zajzeře postavením hotelu v Ovčevsi neutrpkla nijaké újmy, naopak zdá se, že návštěva její vlivem hotelu ještě stoupne. Tak zažili začátkem srpna někteří z našich členů, meškajících právě v chatě Zajzerské, že z nedostatku místa nocovalo se na „šichty“; ti kteří časně vstali a odcházeli na turu, uvolnili svým odchodem lůžka jiným, kteří přišli později a musili se spokojiti prozařím tvrdým noclehem na lavici, než se místo v lůžkách uprázdnil.

VÝSTUP ZE ZAOLTARJÍ NA ŠPIK NAD POLICAMI (Montasio) byl běláckým odborem D. O. A. V. z části upraven. Těžké převisy byly totiž opalřeny lany a klíny, jinak ponechána cesta v přirozeném stavu. Podivno, že tyto úpravy byly přisouzeny střední cestě montasijské a staré cestě Kugyho, ač nejsnazší a nejbezpečnější výstup dal by se upravit přece jen „cestou lovců“.

VZPOMÍNKA NA TRIGLAVSKOU TURU. Za pobytu v Krajské Goře v létě 1912 uhlavili jsme si prof. T., dr. D. a já, že přejdeme přes Križ a Splevtské jezero do Trenty, tam přespíme a na druhý den podnikneme s p. ředitělem Š. a jeho rodinou výstup Kugyho cestou na Triglav. Plán byl oběma stranami schválen a dne 27. července za krásného jitra vydali jsme se Velkou Píšnicí směrem k závěru Križe, vystoupili známou stěnou a sešli na Križské Pody. Zajímavým pochodem kamenným mořem Križských Podů byli jsme velmi spokojeni a tato spokojenost naše dostoupila nejvyšší míry, když u jezera Splevt-

ského po chutně upraveném obědě dovednou rukou p. dr. D. uložili jsme se k odpočinku, obdivování jsouce několika roztlumilými kůzlaty. Potom dali jsme se na další cestu a k večeru došli jsme do Trenty k Zlatorogu, kamž za nedlouho přišlo přes Vršec i druhé oddělení naší výpravy. Obzvláštní ctí nám bylo, že pod jednou střechou s námi spal též nejlepší slovinský vůdce Komac, avšak nemluvili jsme s ním, jednak, že neměli jsme jeho osvědčeného vůdcovství zapotřebí a hlavně pak, že onoho večera spočíval zdolán nedávnými turami a hlavně dobře zažitým výdělkem v podkroví a málo věděl o tomto bídném světě. Druhý den ráno v časných hodinách ubírala se naše expedice Kugyho cestou na Triglav. Opět měli jsme krásnou pohodu a když asi o 1/2 11. dosáhli jsme k Aljažovu stolpu, požívali jsme zřídka kdy tak jasného výhledu s nejvyššího vrcholu Julských Alp. Po malém odpočinku sestupovali jsme ke Kredarici. Od stupňů malého Triglavu, které jsou ošemetně od stálých výletníků oklouzány jako sklo, šlo nás několik napřed do Kredarice objednat oběd, ježto měli jsme úmysl ještě do večera sestoupiti do údolí Vratského a pak dostihnouti večerního vlaku, jedoucího z Mojstrany do Kranjské Gory.

V Kredarici byla menší společnost německá, pak jakýsi mladík s dvěma dívkami, které s patrnou rozkoší míchaly jazyk český s německým, domnívajíce se asi, že se zachovají rovnoprávně, jak k nám, tak i k německé společnosti. V Aljažově koutku spatřili jsme známého českého turistu p. učitele K., který na otázku naší, ví-li, kdo jsou ony dívky, odvětil, že se zapsaly do knihy jako členky Sokola vídeňského. Vlastenecké počínání oněch Sokolek, mne Sokola dotklo se dosti nepřijemně, avšak ježto ony vyšly ven, dále jsem si jich nevšiml. Brzy na to vešla do jídelny dáma z naší společnosti a stěžovala si, že venku stojící dvě děvčata se jí posmívala pro správný alpský úbor. Když se vrátily, zpozorovali jsme, že mají obyčejné městské sukně a střevíčky s vysokými podpatky, od p. K. jsme se dověděli, že v tom úboru byly již dnes na Triglavu. To bylo patrně též příčinou jejich pýchy a bujnosti. »Hudičovým potem« sestoupili jsme do údolí Vrat a jím dorazili do Mojstrany, na milé krajaneky dále nevzpomínajice. Až po několika měsících v Praze setkal jsem se s p. K. a slyšel jsem od něho toto: „Pamatujete se zajisté na ony dívky, které se na Kredarici posmívaly dámě z Vaší společnosti, že měla kalhoty a kované boty? Druhý den po vašem odchodu šel jsem přes Vodnikovou chatu do Bochyňské Bystřice. Když jsem přišel k chatě Vodnikově, hodlaje se zde občerstviti, vkročil jsem do vnitř. A tu mne zarazilo řísné ticho u návštěvníků chaty. Dřal jsem se tedy hospodáře, co se přihodilo a dověděl jsem se, že dnes ráno na blízku jakási slečna spadla a zlámala si nohu. Několik turistů za nedlouho pak ji přineslo silně potlučenou z nedalekého srázu. Byla to právě jedna z těch dívek, kterým byly kované boty u dámy tak k smíchu.“ Z toho plyne naučení pro mladé návštěvnice Alp: 1. aby neněmčily v slovinských horách a na slovinských chatách, 2. aby se nesmály, čemu nerozumí, 3. nýbrž následovaly dobrých příkladů, neboť mocné božstvo hor leccos promíjí, jenom ne hloupost.

Ota Brauner.

TANEČNÍ ÚSTAV NA LOKRUMU? 10. sešit časopisu „Der Architekt“ přináší návrh F. Kayma na přeměnu ostrova Lokrumu v taneční školu a taneční divadlo ve volném vzduchu. O volné přírodě mluví tu nelze, neboť veškeré stromové Lokrumu by dle projektu bylo odstraněno až na zasířované řady vavřínového houští. S Dubrovnikem byl by ostrov spojen visutou dráhou, měl by pak školu pro 160 tanečnic, budovy a jeviště pro slavnosti, „fashionable Hotel d'or“ s osmi lifts, pánským a dámským kadeřníkem, cidíči bot, cabinetes separée, barem, cukrářstvím, „Tee-, Musik-, Damen-, Schreib-, Raucher-, Lese- und Herrenzimmer“, s exkuzitní mezinárodní společností a ovšem s hotelovou kassou. Terrain byl by dle potřeby upraven, to jest zarovnan. Nepříjemnému stoupání bylo by přísně zabráněno. Výjimečné krásy ostrova: „mare morto“, „arco naturale“ a jeskyně zůstaly by dokonce i zachovány. Pokud je nám známo, je dosud veliká, ba velmi veliká naděje, že projekt pana F. Kayma proveden nebude.

Literatura.

NA JIH. Črty turisty-laika. Napsal Josef Penížek. Praha. Nákladem vlastním. — Opravdu nečetl jsem dávno tak svěží, milé črty turisty, jako spisek Josefa Penízka: „Na jih“. Sám žurnalista a mistr péra mohl dáti sytou barvu do líčení svého. Nečinil tak; psal prostě a přece tak plasticky, že knížku nedáte z ruky, dokud nepřčtete. Dozvíte se zajímavých věcí o Slovinsku, Přímoří, Terstu, o Bledu a okolí, Portorose, Peranu, Koparu, vnitřku istrijském; ale nejen to. Bystrý „turista-laik“ vám povídá více: to co cítil, i co odkryl v žití lidovém. Nám již nestačí, když v knize se jen popisuje; chceme něco více, chceme, by pisatel dal také trochu své duše do knihy, a to Penížek dal. Ba dokonce někde se zpovídá, a to je opravdu však pěkné. Pozoruje stále; není jako turista, který mě před léty pobuřoval na nejkrásnějších místech, kdy duše se smála, otázkami, co to neb ono bude státi a kdežto my druzí vpjeli se v krásu přírody, on nezvedl oči a psal stále pohlednice. Penížek pozoruje a dobře vidí. Při všem tom, že prostě chtěl psáti, je sloh skvělý, líčení svěží.

VÝROČNÍ ZPRÁVA SVAZU LYŽAŘŮ V KRÁL. ČESKÉM za r. 1913 překvapila obecně nejen pěknou úpravou, mnoha obrazy a vhodným uspořádáním, ale též veškerou svou tendencí, která ukazuje, že ve Svazu jsou snahy a také i prostředky vymykající se obyčejnému sportovnímu spolkovnictví. Výroční zpráva neomezuje se úzkoprse na sněžné krajiny české, nýbrž všimá si i Alp. Přinášíť pěkný článek Šebkúv o alpských zimních sportech s náladovým obrázkem alpské chaty, přináší dále i obrazy z výletu na Pannu, konaného při mezinárodním kongresu lyžařském v Bernu. Množství zdařilých reprodukcí ukazuje krásu českých hor v zimě, články Klostermannův a Alšův ličí

mistrnými slovy řady zimních dojmů. Malou poznámku bychom měli k Riegrovu návodu pro závodníky. Rieger klade totiž výstrahu před nastuzením, ale ovšem nepodoťká, jak to má vlastně lyžař učiniti, aby se nenachladil! Poněvadž mezi českými alpisty je lyžaření velmi rozšířeno, snížil Svaz cenu knihy pro naše členy na 2:20 K.

L'OPERA DEL CLUB ALPINO ITALIANO NEL PRIMO SUO CINQUANTENNIO 1863—1913. Veliká kniha kvartového formátu, 282 stran silného křídového papíru vypravuje o padesáti letech života italského alpského spolku. Družstvo, jehož čestnými předsedy byli postupně všichni tři italské králové, jehož intencím jednotliví členové královské rodiny věnovali mnoho ze svého života, stačí jen jmenovati královnu Margheritu a vévodu Abruzzského Luigi Amedea, má ovšem postavení velmi výhodné i může se pochlubit značnými výkony. Italský alpský klub není v Itálii tak populární jako Alpenverein u Němců, čítá také solva desetinu členů, které má hlavní spolek německý, v srpnu r. 1913 měl celkem 9036 členů. Jak alpinism je málo zakořeněn u Vlachů dokazuje zejména to, že ze 75 ustavených sekcí se udrželo pouze 37! Jedna se odtrhla, zařidivši se jako samostatný spolek (Società Alpina Friulana), kdežto 37 jich zaniklo úplně. Ani v takových městech jako je Pisa a Livorno neudržely se odbory C. A. I. Odbor ve východisku tak důležitém jako je Aquila, dvakrát se ustavil a dvakrát se rozešel. Proto se také činnost italského klubu nese zcela jiným směrem, než je tomu u Němců. Seznam chat vykazuje sice úctyhodné číslo 122 a to vesměs útulky ve značných výškách nezdíka přes 3000 m. To však nejsou zpravidla chaty v našem smyslu, nýbrž jen útulny malé, bez hostinství, nejčastěji bez zásob a vypočtené na malý počet návštěvníků, rovněž s úpravou cest si C. A. I. mnoho práce nedává. Z celkového nákladu 3,234.205 lir, jež ústředí i sekce vydaly za 50 let, připadá na chaty a cesty pouze 1,491.495 lir (nejvíce vydalo ústředí 432,381 lir, sekce v Miláně 205.876 lir a v Turině 202.825), za to na publikace 1,075.811 lir, na výstavy a musea 145,812, vůdcům 131.978, na exkurse 108.750, dobročinným účelům 132.024 lir. Památník klubu ukazuje, že velká váha klade se v něm na výzkum vědecký, v geologii, meteorologii, botanice, národopise a názvosloví vykonal alpský klub italský velmi mnoho. Dále pečuje o šíření hnutí alpinistického přednáškami, podporou exkursí a publikacemi (Rivista mensile a Bolletino, krom zvláštních publikací jednotlivých odborů). Se spolkem je ve spojení zvláštní skupina alpistů, chodících bez vůdce, dále sdružení studentské, pěstující hlavně táboření v horách a posléze i organizace lyžařské.

DOSAŽENÍ JIŽNÍ TOČNY bylo cílem úsilných snah objevitelných, cílem tím horlivěji kladeným od doby, kdy prvý člověk, americký kapitán Peary, stanul na točně severní. Novou slavnou kapitolou k historii výprav jihotočnových je cesta anglického kapitána Scotta, jenž po svízlech nevylicitelných skutečně na jižní točně stanul, ale na zpáteční cestě, obtížen vědeckou kořistí, překvapen sněhovou bouří, zahynul dřív, než mohl dosáhnouti krajín civilisovaných. Kapitán Scott